

כתבי-עת 'טורפים' – Predatory Journals

רקע: פרסום בגישה פתוחה

בעשור האחרון הלכה והתפשטה מגמה של פרסום בגישה פתוחה (Open Access) שמטרתה הנגשת תוצרים מחקריים ומידע לקהל רחב ככל האפשר, באופן חופשי וללא תשלום. על פי מודל זה, במקום שהמשתמש ידרש לשלם דמי מנוי גבוהים להוצאות כתבי-העת השונות על מנת לקרוא מאמרים מדעיים, התשלום יחול על החוקר המפרסם¹. המאמרים יהיו זמינים דרך רשת האינטרנט בחינם לכל דורש. למודל זה יתרונות רבים, ביניהם הפצת הידע, הגדלת השפעת המחקר וחשיפה רחבה יותר לחוקר. קרנות מחקר מסוימות החלו להתנות את מתן מענקי המחקר שלהן בפרסום תוצאות המחקר בערוצים בגישה פתוחה.

הופעת כתבי-העת הטורפים

ככל שגדל מספרם של כתבי-העת בגישה פתוחה, החלו להופיע גם כתבי-עת המכונים 'טורפים'. הוצאות כתבי-העת הללו משדלות חוקרים לפרסם אצלן תמורת תשלום נמוך יחסית בתואנת-שווא שהמאמרים יעברו ביקורת עמיתים קפדנית ועריכה מדעית ולשונית מקצועית. בפועל, לעתים קרובות מאחורי הוצאות אלה לא עומד גוף אמיתי והן אינן מפעילות הליכי סינון ובקרת-איכות כלשהם על התכנים המתקבלים לפרסום.

מספרם של כתבי-העת הטורפים מוערך כיום ביותר מ-8,000 ומספרם של המאמרים שפורסמו אצלם נאמד בחצי-מיליון ויותר. הם יופיעו לצד מאמרים לגיטימיים שפורסמו בכתבי-עת אמיתיים בעיקר במנועי-החיפוש החופשיים, כגון Google Scholar, ולעתים גם במאגרי-המידע המקצועיים, אם כי אלה מפעילים סינון קפדני יותר ובודקים את כתבי-העת המתפרסמים דרכם.

הקהילה המדעית צריכה להיזהר פעמיים מפני כתבי העת הטורפים – ראשית, אין לשלם להם ולפרסם בהם, ושנית – אין לצטט מהם. אם כך, כיצד נוכל לזהות כתבי-עת טורפים?

¹ פרסום במסלול הזהב. גובה התשלום נע בין מאות לאלפי דולרים.

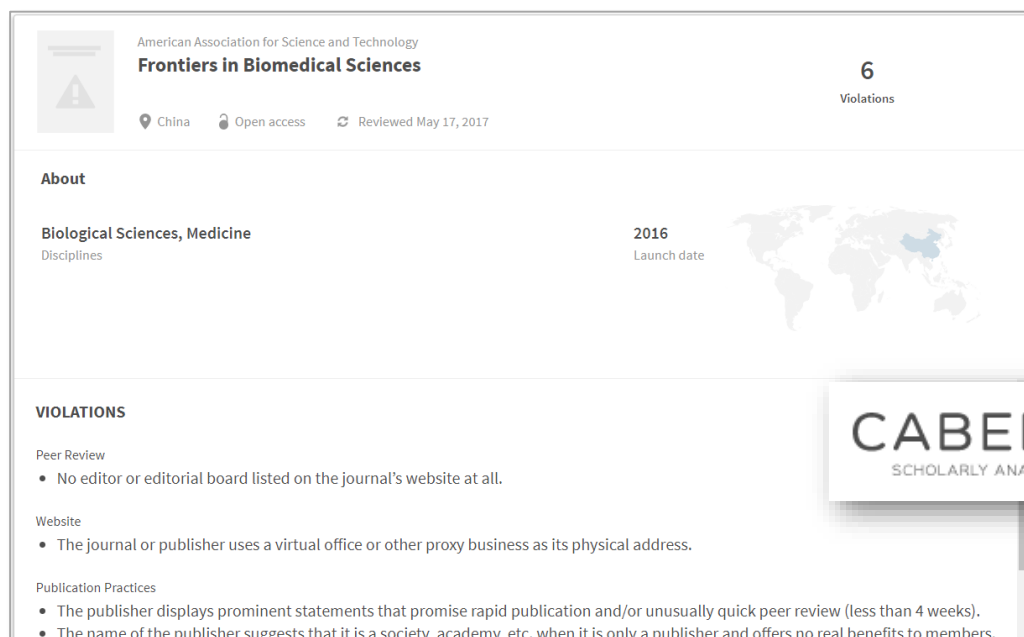
זיהוי כתבי-עת טורפים

הנה כמה צעדים שניתן לנקוט כדי לבדוק מהימנותו של כתב-עת לא מוכר המפרסם בגישה פתוחה:

1. האם כתב-העת רשום ברשימת **Directory of Open Access Journal (DOAJ)**? הרשימה מתעדכנת באופן רצוף וכתבי-עת שזוהו כטורפים מוסרים ממנה.
2. פרטי התקשרות – ברבים מאתרי כתבי-העת הטורפים לא מופיעים פרטי ההתקשרות באופן בולט, והכתובות הניתנות עשויות להיות בדויות. בדקו: האם מופיעים באתר כתב-העת פרטי התקשרות וכתובת? האם הכתובת אמיתית?
3. צוות העורכים - האם כתב-העת חושף את שמות העורכים המדעיים? האם ידוע בוודאות שהם עובדים עם כתב-העת? כתבי-עת טורפים רבים רושמים חוקרים ידועים כחברי מועצת העורכים ללא רשותם או ידיעתם.
4. מדדי הערכה – אם כתב-העת מציג Impact Factor – האם הוא אכן רשום במאגר JCR האחראי לניהול מדד זה?

Cabell's - הרשימה השחורה של כתבי-העת הטורפים

המאגר **Cabell's**, הפתוח לקהיליית הטכניון, מנהל רשימה עדכנית של כתבי-עת שזוהו ככתבי-עת טורפים. מנהלי המאגר בוחנים כתבי-עת בגישה פתוחה כנגד 60 קריטריונים שונים (ביניהם אלה המצוינים למעלה) ומספקים הערכה אובייקטיבית ושקופה ביחס לכל כתב-עת: לצד כל כתב-עת מופיע מספר הקריטריונים שהפר ופירוט ההפרה:

The screenshot displays the Cabell's Scholarly Analytics interface for the journal 'Frontiers in Biomedical Sciences'. At the top, it shows the journal's name, a warning icon, and a '6 Violations' count. Below this, there are details about the journal's location (China), open access status, and a review date of May 17, 2017. The 'About' section lists the disciplines as 'Biological Sciences, Medicine' and the launch date as '2016'. A world map highlights China. The 'VIOLATIONS' section lists several issues:

- Peer Review:**
 - No editor or editorial board listed on the journal's website at all.
- Website:**
 - The journal or publisher uses a virtual office or other proxy business as its physical address.
- Publication Practices:**
 - The publisher displays prominent statements that promise rapid publication and/or unusually quick peer review (less than 4 weeks).
 - The name of the publisher suggests that it is a society, academy, etc. when it is only a publisher and offers no real benefits to members.

גישה למאגר

לחצו כאן [לגישה ישירה](#).

המאגר רשום גם ב[רשימת המאגרים לפי תחומים](#), תחת התחום: Citation Analysis and Evaluation Tools.

רוצים לדעת עוד?

היכנסו לדף [Open Access](#) בפורטל הספריות.

הזמינו הדרכה אישית אצל מידעני ספריות הטכניון: [מלאו טופס הזמנת הדרכה אישית <](#)
בנוסף, מידעני הספריות ישמחו להעביר הדרכות קבוצתיות לקבוצות חוקרים, צוותי מעבדה וכיתות
סטודנטים. [מלאו טופס הזמנת הדרכה קבוצתית <](#)

לקריאה נוספת:

Shamseer, L. et al. (2017). [Potential predatory and legitimate biomedical journals: can you tell the difference? A cross-sectional comparison](#). *BMC MED*, 15(28)

על כנסים 'טורפים':

Gillis, A. (2018). [Poor-quality, predatory conferences prey on academics](#). *University Affairs*, Mar 05, 2018.

עזרו לנו להתאים את תכני המידעון למה שמעניין אתכם!

[דרגו את המאמר <](#)